

JORDÄGAREN

Information från Orsa Besparingsskog

Nr 68 höst 2023

**”DET ÄR EN AV DE ROLIGASTE
SAKERNA JAG VET”**

–Jukka Kuivaniemi, fiskodlingens nya arrendator

DalaVind informerar

FRAMTIDENS KRAFT FINNS I ORSA

RÄTTA SVAR

*Och vilda gissningar från montertävlingen
Orsa Expo 2023*

NY SKOTERKARTA

över besparingsskogen

Förvaltaren har ordet

Det är september månad när jag skriver denna ledare. Hittills har ju väderleken för året varit minst sagt varierande. Våren inleddes med långvarig torka och det spåddes att vi skulle få en liknande sommar som 2018. Detta förbyttes dock efter midsommar till ett evigt regnande. För Orsa Besparingskogs del har verksamheten påverkats på lite olika sätt. Efter att vi utfört återväxtkontroller för de två miljoner skogsplantor vi planterat så visar det sig att en del av planteringarna tagit sig dåligt till följd av torkan i vår. Här känns det tryggt att vi har ett bra arbetssätt med återväxtkontroller för att veta vart vi skall sätta in åtgärder för hjälpplantering. Ser vi till alla de mil vägar som besparingen sköter så har vi i förhållande till många andra delar av landet klarat oss bra. Endast enstaka vägar, trummor och diken har behövt åtgärdats efter de kraftiga regnen.

Virkesmarknaden håller fortfarande i sig med höga priser på alla produkter och sortiment som kommer från skogen. Fortsatt höga priser på timmer, massaved och energived. Dock har priserna på sågade trävaror och avsalumassa satts under prispress rejält. Därtill skall sägas att investeringsviljan i svensk skogsindustri fortfarande är

hög. Ekvationen går inte riktigt ihop gällande utbud och efterfrågan vad gäller rundvirke och energisortiment. I Götaland "fattas" i nuläget cirka två miljoner m³ sågråvara. I skrivande stund har de första sänkningarna på rundvirke skett i vårt område. Vart detta tar vägen är i nuläget helt omöjligt att säga.

En sak som jag tror kommer vara avgörande för Orsa Besparingskog framåt är att fortsätta jobba för att utveckla logistiken vid försäljning av virke. Att exempelvis köra virke på järnväg är ett väldigt effektivt sätt att nå nya marknader på ett kostnadseffektivt sätt. Som jag tidigare nämnt i olika sammanhang jobbar vi med ett projekt att bygga en egen terminal, Norr Älvho, för att kunna lasta ut både virke och kanske ballast. Vi har inlett ett arbete ihop med Inlandsbanan här.

Ett annat projekt som vi kommit i mål med är en genomförd affärstransaktion av Biodiversitetskrediter. Swedbank köpte våra första krediter. I förra numret av Jordägaren finns en artikel som mer i detalj beskriver vad projektet handlar om. Projektet har väckt ganska stor uppmärksamhet och det är ett flertal artiklar och intervjuer publicerade av oss som medverkat i projektet. Under de senaste två åren har vi även anställt en hel del ny personal, mycket av detta arbete är nu slutfört. Detta känns väldigt bra och vi är nu väl rustade för att kunna fortsätta driva verksamheten framåt. Även ni som är förtroendevalda och delägare är viktiga i verksamhetens utveckling, ert engagemang är helt avgörande för besparingskogens fortsatta utveckling.

Till sist vill jag tacka för denna tid som jag fått vara en del av Orsa Besparingskogs verksamhet. I slutet av september lämnar jag min tjänst som förvaltare och kommer flytta till Bohuslän närmare vår dotter och min frus släkt. Jag kommer minnas den här tiden som en av de bästa i mitt arbetsliv. Ni har en väldigt fin organisation med en unik historia, fortsatt att förvalta den väl!

Med vänlig hälsning
Anders Andersson

17.

Möt sponsortagare
Felicia och Nicolina!

22.

Exkursion
för 100 år
sedan

14.

DalaVind presenterar
projekt Noppikoski
och Jordikamäck

Innehåll

4.	Delägardagen	21.	Stuguthyrning vintertid
8.	Historieserie del 2	22.	Exkursion för 100 år sedan
10.	Fiskodlingen i Noppikoski	26.	Boken om OBS moderna historia
12.	Vinterbäg över myr – bilder	27.	Biodiversitetskrediter – uppdatering
13.	Uppdatering från Tallheds plantskola	28.	Omvärldsbevakning med SAF
14.	Gäst: Dalavind presenterar projekt	30.	Naturvårdsbränning vid Råberget
17.	Möt sponsortagare	32.	Montertävling Orsa Expo – rätta svar
18.	Nyanställda inom organisationen	33.	Vinnare teckningstävling
20.	Nyhet: Skoterkarta	33.	Kontakt

Jordägaren utkommer två gånger per år: vår och höst. Distribueras till alla delägare i Orsa Besparingsskog och alla hushåll i Orsa kommun. **Upplaga:** 5000 ex. **Ansvarig utgivare:** Orsa Besparingsskog, Jenny Lassis. **Redaktör:** Cecilia Forslund. **Text:** Cecilia Forslund, Martin Moraeus, Eva Rehnström, Nicklas Samils, Rune Dehlén. **Layout & produktion:** Cecilia Forslund. **Foto:** Arkivfoton, Camilla Staffan, Cecilia Forslund, Dala Vind, Fredrik Eriksson, Julius Aspman, Kola Productions, Pascal Dechring, Rune Dehlén, Tobbe Nilsson. **Illustrationer:** Vecteezy.com. **Foto framsida:** Kola Productions. **Foto baksida:** Cecilia Forslund. **Tryck:** StudioArt Print Dalarna 2023.

Delägardagen

En varm junidag anordnades den årliga delägardagen. Denna gång fick vi träffa Jukka, vår nya arrendator för fiskodlingen, besöka en nybyggnation av väg, lära oss om ungskogsröjning och titta på en broreparation. Lunchen intogs intill vårt fältkontor, Herrgården i Noppikoski.

Cecilia Forslund

Cecilia Forslund

orsavet

Bild 1: Samling kring en av tre dammar i Noppikoski Fiskodling. 2: Gång längs Nymyravägen. 3: Mats och Magnus berättar om Nymyravägen. 4: Myggigt under bron vid broreparationen, uppe till höger syns verktyget som används att räta upp räckat.

Delägardagen den 16 juni 2023 blev fullbokad snabbt och vi blev en full buss som åkte runt till de olika stationerna. Det var en fin men väldigt varm dag, upp mot 30 grader i solen på stationen ungdomsröjning. Dagen började med en samling vid garaget på Heden, när bussen kom hade alla bråttom att stiga på. När alla satt sig bar det av, förvaltare Anders Andersson guidade och pratade om Orsa Besparingskogs verksamhet under vägen till Noppikoski och dagens första stopp – fiskodlingen.

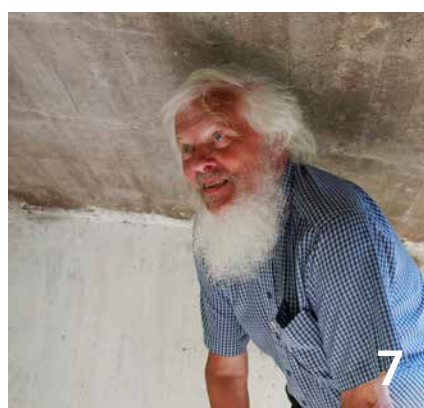
Vid fiskodlingen välkomnades vi av Orsa Besparingskogs personal med kaffe och macka, innan dagens första punkt drog i gång. Jukka Kuivaniemi, vår nya arrendator

för fiskodlingen pratade om sin verksamhet och vilka planer han har för fiskodlingen framöver. Han hade även tagit med sig fisk som delägarna kunde köpa på plats. Mer om Jukka och fiskodlingen i eget reportage, se sidan 10.

Efter hans presentation var det dags att åka till nästa programpunkt, vägbyggnation på Nymyravägen. Mats berättade om hur processen med byggnation av vägarna ser ut:

– Orsa Besparingsskog bygger vägar efter behov – mycket av vår mark ligger utan närhet till vägar. Om en gallring eller slutavverkning planeras i ett område utan tillgänglig väg, kan vi bygga en väg dit. I fallet med Nymyravägen

planeras både en gallring och en slutavverkning inom några år. Vägen planeras och byggs ungefär tre till fem år innan avverkningen planeras. Det är i sig en tidskrävande process att bygga en helt ny väg; först måste en terrasserings utföras av grävmaskin som flyttar stora stenar och liknande. Sedan ska den nya vägen helst vila ett år innan terrassjustering med hyvel utförs. I höstas behövde vägmaskinerna avbryta, då det kom för mycket snö. Nu under våren har arbetet fortsatt. Totalt bygger besparingskogen mellan fem och tio kilometer väg per år. Nymyravägen kommer hålla klass 3c, enligt Skogsstyrelsens normer. Denna klassifisering visar vilken utformning och bärighet vägen har.

5: Deltagare i ett ungskogsbestånd i behov av röjning. 6: Jukka, ny arrendator för fiskodlingen. 7: Gunnar Ahlenius inspekterar undersidan av bron.

Scanna QR-koden för att
läsa vår
röjningsinstruktion!

Som ni kanske märker har vi börjat använda QR-koder för att underlätta navigeringen till vår hemsida. QR är förkortning för engelskans Quick Response och betyder ungefär snabbt svar. För att kunna använda QR-koder behöver du öppna kamera-appen eller en kodläsar-app på din smarttelefon, sedan håller du telefonen över koden (testa med den i överkanten av denna sida). När en länk kommer upp klickar du på den.

I anslutning till Nymyravägen tittade vi på en ungskogsröjning, också en punkt som Mats Karlsson ansvarade för:

– Marken blev planterad för fem år sedan men det har växt upp alldeles för mycket lövträd, vilket hämmar tillväxten av plantorna. Det planeras en ungskogsröjning under detta år, där man tar bort de överflödiga lövträden. Under ett senare skede planeras en slutröjning.

För att se hur många stammar det fanns i beståndet fick alla deltagare ett röjsnöre som användes under denna övning. Detta snöre kan senare användas på egen mark för att se behov av röjning. När klockan närmade sig tolv

var det dags att åka tillbaka till vårt fältkontor, en gammal herrgård vackert belägen invid Ore älv. Här fanns det tid för samtal med personalen och att titta sig omkring en liten stund, innan det var dags att bege sig till nästa programpunkt – broreparation. Mats Karlsson:

– Vi gjorde en inventering av broar för ett tag sedan där vi såg att alla broar hade olika underhållsbehov. En del som behövdes ta där och då, en del med inte så akuta behov och en del som kan tas längre fram. Det är ungefär 25–30 broar på besparingskogen.

Vid bron möttes vi upp av Stig och Emil Flink, som berättade att bron var byggd på 50-talet och nu

var i behov av reovering.

– Denna bro är en betongbro, vi lagar betongen så att armeringen inte ska rosta. Emil fyller i:

– Vi håller också på med att räta upp räckten, som är snett.

Broreparation är också en tillhörande del i vägverksamheten, men som många kanske inte tänker på. I en enkät som skickades ut till alla deltagare som uppgett mailadress kunde man läsa ”man fick en insikt i en del av vägnätet som man inte tänker på”.

Tack för en fin dag!

Historieserie del 2:

Virkesbestånd, tillväxt och affärshistorik

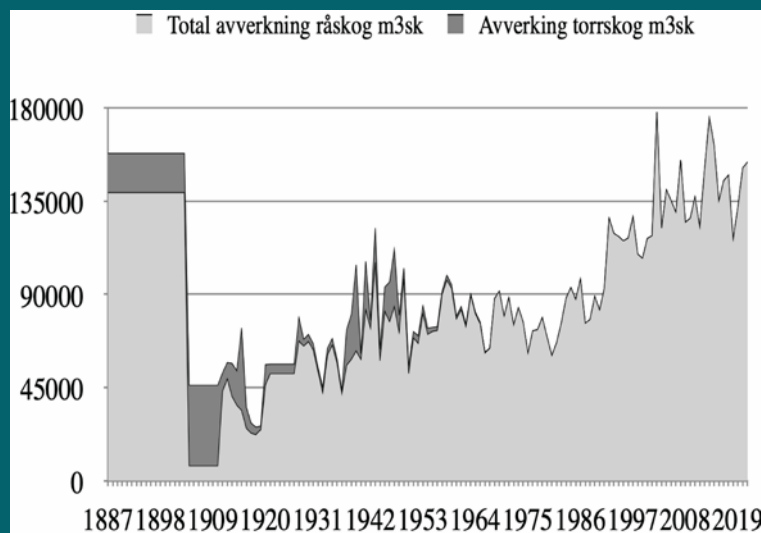
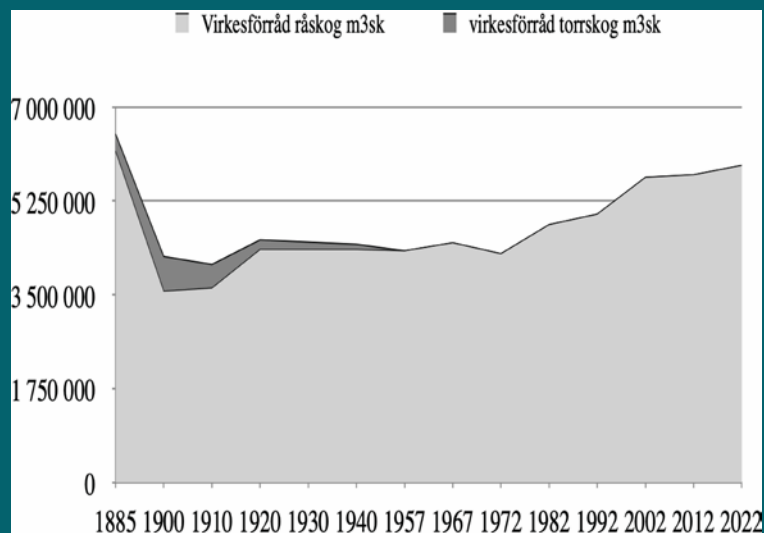
 Martin Moraeus

I den första delen av denna artikelserie skrev jag att den bästa uppskattningen av virkesförrådet i urskogen på Orsa Besparingsskog uppgick till ca 120 m³sk (skogskubikmeter)/ha vilket motsvarar cirka 6 500 000 m³sk totalt. Orsa Besparingsskog har sedan bildandet gjort en hushållningsplan minst vart tionde år. En hushållningsplan bygger på en inventering av befintligt skogstillstånd samt en uppskattning av vilken tillväxt man kan förvänta sig i framtiden. Utifrån denna information kan man besluta om hur stor avverkning man kan tillåta sig under planperiodens längd.

Lagstiftningen kring besparingsskogarna ska ses som en skyddslagstiftning med syfte att säkerställa att skogens värde bevaras. Hushållningsplanerna ska ses i ljuset av detta syfte och att de skulle godkännas av myndigheterna sågs som ett sätt att säkerställa att skogsförvaltningen bedrevs på ett långsiktigt och ansvarsfullt sätt. Tack vare hushållningsplanerna är den skogliga utvecklingen väl dokumenterad och utgör en

unik källa för den som vill studera skogen ur ett långsiktigt perspektiv – Trots detta är det lite vanskligt att jämföra resultaten av de olika inventeringarna. Genom åren har metodiken och verktygen för att inventera skog förändrats, likaså arealen som ansetts vara produktiv skogsmark. Till exempel: I början av 1900-talet ansågs all skog möjlig att avverka. När skogsbruket mekaniserades uppstod så kallade tekniska impediment, som utgjordes av marker där det till exempel var för brant för att köra med den tidens skogsmaskiner. På senare år har stora arealer avsatts från brukande av miljöskäl i linje med lagstiftarens och samhällets ökande krav.

Virkesförrådet sänktes drastiskt under dimensionsavverkningarna och de stora mängder av den kvarvarande skogen som dog till följd av bland annat insektsangrepp resulterade i en stor mängd torrskog. Under lång tid i början av 1900-talet kämpade man med att lyckas med föryngring av avverkad skog. Det var först med de modernare

markberedningsmetoderna som utvecklades under den andra halvan av 1900-talet som man lyckades fullt ut. Samtidigt som virkesförrådet ökar, har de avverkade volymerna också ökat efter dimensionsavverkningarna.

Den sista torrskogen avverkades under andra världskriget då efterfrågan på brännved var stort. Sedan millennieskiftet ligger nu de årliga avverkningarna på ungefär samma nivå som under dimensionsavverkningarna under slutet på 1800-talet. Skillnaden är att man då sänkte virkesförrådet drastiskt – nu ökar virkesförrådet. Detta är tack vare den högre tillväxten i skogen. Tack vare en ändrad åldersfördelning, förbättrad skogsskötsel och eventuellt förändrat klimat har tillväxten ökat drastiskt på Orsa Besparingsskog. Enligt den första hushållningsplanen år 1900 beräknades tillväxten till 0,37 m³sk/ha och den senaste hushållningsplanen säger att tillväxten är ca 3,8 m³sk/ha. Det är en ökning med en faktor 10!

Fram till 1970-talets början såldes nästan allt virke i form av avverkningsrätter (rotposter) på skogsauktioner i, framför allt, Falun. Att försäljningen skulle ske på det sättet stod i reglementet, men i takt med att fler och fler besparingsskogar hittade andra sätt att sälja sin skog, slutade även Orsa besparingsskog att sälja virket på det sättet. Det fanns nämligen misstanke om att de relativt få större sågverk som köpte avverkningsrätter hade pratat ihop sig om priser och volymer innan auktionerna. Vad man i genomsnitt fått betalt för virket är väl dokumenterat i årsredovisningarna: Inte heller dessa prisjämförelser är någon exakt vetenskap, men det ger en ungefärlig bild av

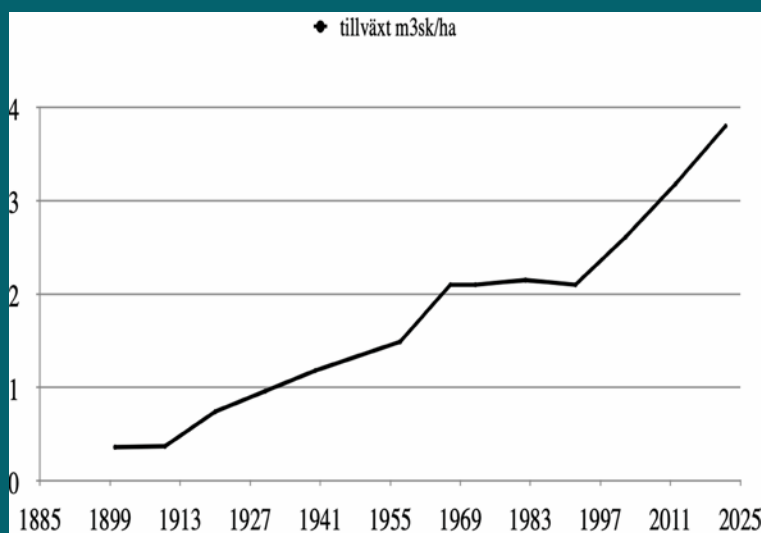
hur prisutvecklingen har varit. Notera att priserna är omräknade till dagens penningvärde.

Efter andra världskriget skulle Europa byggas upp igen och konjunkturen tog fart i början av 1950-talet. Det bästa timmerpriset någonsin fick Orsa besparingsskog på skogsauktionen 1951. Det var inte bara den allmänna högkonjunkturen utan också för att en ny köpare som representerade en nystartad fabrik för tillverkning av telefonstolpar dök upp på auktionen. Det går att misstänka att denne nye köpare inte var informerad om eventuella priskarteller och därför bjöd väldigt högt för virket.

Sammanfattningsvis kan sägas att skogen på Orsa besparingsskog har skötts efter var tids bästa kunskap och att den långsiktiga förvaltningen i stort sett har återställt virkesförrådet till vad det var innan dimensionsavverkningarna. Tillväxten har ständigt ökat, vilket har möjliggjort ökade avverkningsvolymer utan att virkesförrådet minskar, snarare tvärt om. Sedan starten har totalt cirka 12 miljoner kubikmeter råskog och en miljon kubikmeter torrskog avverkats. Genom åren har man dessutom avsatt nästan 5 000 hektar i form av naturreservat och nästan 10 000 hektar har så kallat frivilligt skydd mot avverkning.

Det måste få betecknas som en framgångssaga.

I nästa nummer: Del 3
Framtidsutsikter – en balansgång

Fiskodlingens nya arrendator:

”Det är en av de roligaste sakerna jag vet”

Orsa Besparingskog har en ny arrendator för fiskodlingen som delgavs i vårens nummer av Jordägaren. Redaktionen har besökt Jukka Kuivaniemi, ägare av Dellenlax som tagit över odlingen.

Kan du beskriva dig själv?

– Jag heter Jukka och bor i Norrbo som ligger mitt emellan Dellensjöarna. Jag driver företaget Dellenlax, en fiskodling i södra Dellen som jag köpte och övertog för ungefär åtta år sedan. Dessförinnan bodde vi i Ånge och jag var på väg att köpa en odling där först, men frun satte ner foten. Det kanske var lika bra – jag fick ju köpa min odling till slut fast på ett annat ställe.

Jukka arbetar annars på Skogsstyrelsen i Ljusdal, men enbart 60% då han har fiskodlingen också. Han har två pojkar, 13 och 16 år gamla, som också hjälper till med verksamheten. Han fortsätter:

– Vi får väl se om de i framtiden är sugna att ta över odlingen. Själv ser jag detta som en hobbyverksamhet som jag kommer att hålla på med även efter att jag tagit pension, det är en av de roligaste sakerna jag vet. Det är ett väldigt fritt och självständigt arbete.

Han har alltid haft ett fiskeintresse, men har inte alltid fiskat själv.

– När jag tog över Dellenlax fiskade jag nästan ingenting de första fem, sex åren eftersom jag hade så fullt upp. Nu är mina pojkar 13 och 16 år gamla och har också ett fiskeintresse, så jag brukar följa med dem.

Berätta lite om Dellenlax.

– Dellenlax har innan jag tog över företaget för åtta år sedan funnits i ungefär trettio år. I den odlingen brukar jag ta fram ungefär 10–12 ton fisk varje höst som vi slaktar och säljer. Förutom färskfisken där så förädlar vi en hel del också; varmröker, kallröker, gravar. Det brukar vara en populär händelse där på höstkanten när vi säljer ut. Här i Noppikoski finns tre dammar, det är regnbåge i de första och röding i de andra två. Är det någonting som det är brist på så är det ju rödingen, det ringer folk nästan dagligen som vill köpa.

Jukka berättar vidare att det är en fåtalig skara som odlar röding då den kräver kallare vatten plus att det är en känsligare art. Odlaren måste hela tiden vara beredd och se till att verksamheten kring rödingen flyter på. Att det blev aktuellt för Jukka att arrendera Orsa Besparingsskogs fiskodling var en ren slump.

– Jag såg att den förra arrendatorn här skulle lägga ner och av ren nyfikenhet kontaktade jag er. Sedan blev det som det blev och nu är jag här.

Jukka kontrollerar temperaturen i yngelbassängen.

Vad tänker du med fiskodlingen i Noppikoski?

– Ja, egentligen är den lite för liten med endast tre dammar. Behovet är mycket större. Det finns ett tillstånd på en sjö här uppe där man kan ha kassar som man kan odla röding i. Det är väl det jag funderar på, att ta tillvara på det.

Det grundar sig i att fisken som odlas enbart kan växa en säsong – från den nya kullen på våren fram till hösten då den tas upp. Om Jukka får igång odlingen i sjön också kan han låta fisken växa ytterligare en säsong så att den blir större. Han fortsätter:

– Helst skulle jag vilja ha en lokal rödingstam, för det har jag inte här. Idag köper jag in Hornavanröding, men jag vill ha en stam av Paljekaröding för att kunna förädla den.

Vi pratar mer om distansen mellan Norrbo och Noppikoski, vilket tar ungefär två timmar att köra med bil.

– Jag såg ju direkt, från början, att jag bor för långt bort och kan inte hålla koll på odlingen här vilket var mitt stora problem. Jag behövde någon som jag kunde jobba ihop med som kan ta hand om det här. Nu har jag två herrar som är här och hjälper mig, jag själv är här någon dag i veckan och kikar till det. Drömmen hade varit att kunna ha en fast anställd, men då krävs det en större omsättning.

Vad gör man dagligen på fiskodlingen egentligen?

– Huvudsakligen mata, men jag kollar också om det är någon dödlighet eller om något hänt. Sedan är det planering, man ligger hela tiden ungefär ett eller två år i förväg för att det ska rulla på. Det jag planerar nu är när jag ska ta upp fisken till försäljning; det blir som det ser ut nu någon gång i oktober. Jag kommer att sälja den här i trakten inom en radie på fem till tio mil ungefär. Orsa Besparingsskog har en stående order där jag ska fylla på fisk i sjöarna. Under hösten håvas fisken upp och lastas i tankar på lastbilen för att sedan köras ut. Det är ett tungt arbete, allt görs för hand.

Vad tycker du om att arrendera hos oss?

– Jag tycker det är bra. Jag fick mindre arrende nu första året eftersom startsträckan är ganska lång och tung ekonomiskt. Jag kan inte räkna med någon vinst, det har varit nästan bara utgifter detta år, men det kommer väl rulla på senare.

Vi hälsar Jukka och Dellenlax varmt välkomna till oss!

Kontaktuppgifter till Jukka, Dellenlax:
jukka.brand@gmail.com
070-658 72 20

Scanna QR-koden för att komma till
dellenlax.com

Vinterväg över myr

I vintras utfördes en awerkning i ett svåråtkomligt område. Lösningen? En vinterväg. Resultatet över myren? Liten påverkan. Ibland måste tillfälliga lösningar utföras, i detta fall hade det blivit ett för stort projekt att bryta en helt ny väg över myren. Här nedan syns några bilder på vägen under och efter awerkningen.

En uppdatering från

Tallheds plantskola

Dags att boka planter

Bokningen måste ske senast i januari för leverans nästkommande år.

Nya Bevattningspumpar

Nu påbörjas installation av nya bevattningsramper i växthusen, ett projekt som kommer att pågå i fyra år framöver med en ramp per år. Vi behöver modernisera vår anläggning och har redan installerat det nya systemet i femmans växthus och har positiva erfarenheter av märket. Arbetet kommer delvis utföras av oss själva, där vi bland annat behöver gräva fram vatten eftersom bevattningspunkten kommer att behöva flyttas från gavlarna till mitten.

Byte till kanalplast

Folien i treans växthus har gjort sitt och nu under oktober påbörjas arbetet med utbyte till kanalplast där. Vi kommer att utföra utbyte i de andra växthusen efter hand.

Paketering och leverans av planter

Under hösten, med start vecka 34, paketeras ungefär två miljoner planter och levereras sedan ut till kunder. I mitten av oktober påbörjas paketeringen av planter för vinterförvaring, alltså till fryslagringen. Detta arbete pågår fram till december, det är ungefär sju miljoner planter som lagras över vintern och som sedan tas fram under våren 2024 för leverans.

Gasolförsäljning

I sommar har kunder ifrån när och fjärran hittat till Tallheds Plantskola för påfyllning av gasol. Den som rest längst kom från Puerto Rico.

Robin Thalín, Tallheds Plantskola
0250-55 26 15
robin.thalin@orsabesparingskog.se

Framtidens kraft finns i Orsa

Hushållsel till 320 000 kunder och cirka 26 miljoner kronor årligen till Orsa Besparingskogs delägare och bygd. Det är några effekter om de 37 vindkraftverken i Orsa och 30 vindkraftverken i Ljusdal blir verklighet. En framtid som också innebär minskade koldioxidutsläpp och hundratals nya arbetstillfällen.

Eva Rehnström, DalaVind

DalaVind

För att skapa en hållbar framtid för vår planet, oss och nästkommande generationer, måste vi ställa om till 100 procent fossilfri energi. Det innebär att vi ska sluta använda kol, olja och gas. Den här omställningen kräver stora mängder fossilfri el, något som vindkraft kan bidra med. Vindkraft kräver inget bränsle och genererar inga utsläpp under driftfasen. Om behovet av vindkraft minskar kan de enkelt plockas ned och marken kan återställas.

Dalarnas elkonsumention förväntas fördubblas redan till år 2030. Vid ungefär samma tidpunkt

skulle också de två vindparkerna i Orsa och Ljusdal kunna börja leverera förnybar el.

Vindparksprojektens beräknade resultat

Vindpark Noppikoski och Vindpark Jordikamäck beräknas årligen leverera hushållsel till 320 000 kunder. Det är mer än två gånger elproduktionen från Trängslets kraftstation, på en yta motsvarande 0,26 % av Orsa Besparingsskog produktionsskog.

Förutom de beräknade 26 miljonerna (baserat på 40 öre/kWh) i årliga intäkter till Orsa Besparingskog skulle etableringen

också innebära ett stort tillskott till Orsa kommun och närboende. På 30 år rör det sig om cirka 114 miljoner.

Förutom att bidra till att Dalarna blir självförsörjande på el innebär de två vindparkerna också arbetstillfällen. Beräkningar utifrån tidigare erfarenheter visar att det rör sig om minst 250 regionala årsarbetstillfällen under byggtiden och när driften är igång över 20 årsanställda. Till det tillkommer över 60 000 gästnätter.

DalaVind

Bolaget ägs av ett antal energibolag i Dalarna, flera av regionens

skogsbolag (bland annat) Orsa Besparingsskog och ett par privata investerare. DalaVind, med kontor i Falun, bildades år 2006, i syfte att möta en efterfrågan på fossilfri elkraftproduktion i framför allt Dalarnas län.

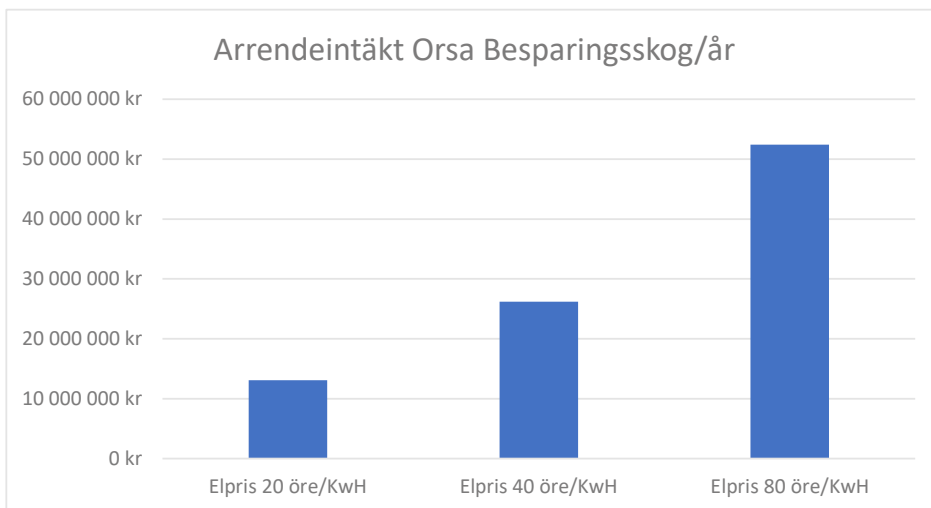
– Vi projekterar, bygger och förvaltar våra vindparker för ett långsiktigt ägande och är alltså med på hela resan, säger Niklas Lundaahl, vd på DalaVind.

Varför Orsa?

DalaVind fick redan år 2018 i uppdrag av Orsa Besparingsskog att utreda möjligheterna till vindkraft på deras markinnehav. Tidigt stod det klart att några av länets bästa vindlägen finns i området och ett förslag på 96 vindkraftverk presenterades för politiker och närboende. Efter de yttranden som kom in under samråden har projektet bantats rejält till 67 vindkraftverk uppdelade i två projekt. Projekt Noppikoski med 57 verk varav 27 ligger i Orsa och projekt Jordikamäck med 10 vindkraftverk.

Vätgas - en möjlighet att lagra el
Möjligheter finns också att i anslutning till Vindpark Noppikoski framställa fossilfri vätgas. Vätgasen har under de senaste åren seglat upp som en viktig pusselbit i vårt framtida energisystem utifrån dess egenskap att kunna agera energibärare. Förutom att lagra och transportera energi, kan vätgasen agera bränsle till både industrin och transportbranschen. Att Sverige kan bli nettoexportör av fossilfri vätgas öppnar många affärsmöjligheter, både på lokal och global nivå.

En storskalig vätgasanläggning i Vindpark Noppikoski öppnar

även upp möjligheten för utökade rälstransporter längs Inlandsbanan och Tvärbanan. Med hjälp av utökad (vätgasdriven) godstrafik på våra icke-elektrifierade järnvägar kan vi minska belastningar på befintliga järnvägar, öka robustheten i transportsystemet och tillsammans bidra till ytterligare utsläppsminskningar.

Incitamentsutredningen

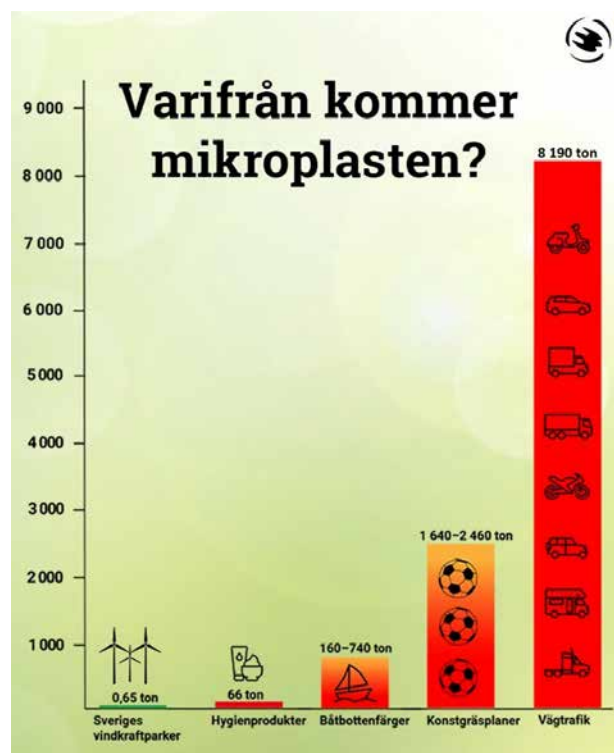
Regeringen tillsatte i april 2022 en särskild utredning vars uppgift var att lämna förslag som skulle öka kommunernas vilja att säga ja till vindkraft. Att kommunerna skulle få ta del av fastighetsskatten och därmed få en större del av vinsten var en kärnfråga. Dessvärre blev det inget av detta något DalaVind beklagar då den lösningen sågs som viktig. När utredningen klubbas under 2024 kommer DalaVind

att följa dess rekommendationer. **Vindkraft väcker känslor**

Det står var och en fritt att tycka vad man vill om vindkraft men det är ändå viktigt i sammanhanget att man bygger sina åsikter på uppgifter som är bekräftade från säkra källor.

Det kan exempelvis vara Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Naturskyddsföreningen för att nämna några.

En myt som sprids är att vindkraft sprider stora mängder

mikroplaster. Det är i själva verket på en sådan låg nivå att vindkraft inte ens finns med i det senaste regeringsuppdraget som togs fram för att se över hur man ska komma till rätta med mikroplaster i naturen.

För att bilda sig en egen uppfattning om hur vindkraftverk låter och ser ut är det bästa sättet att besöka en vindpark. Förslagsvis Vindpark Dalarna i Hedemora kommun som är Sveriges första besökspark för vindkraft.

1

2

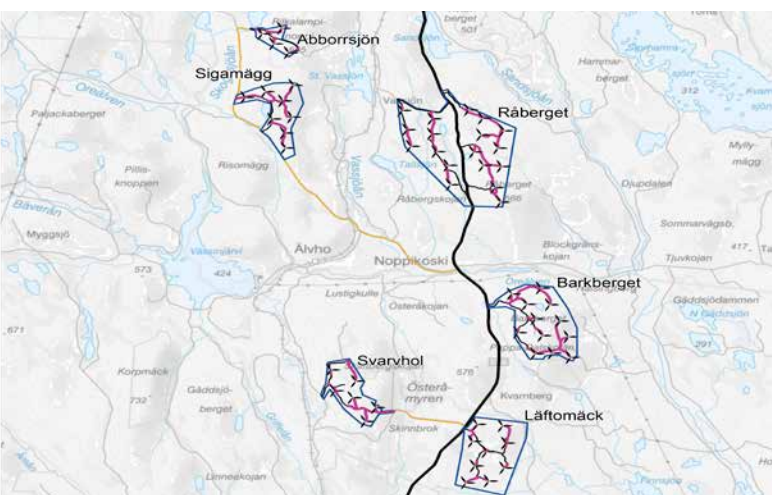
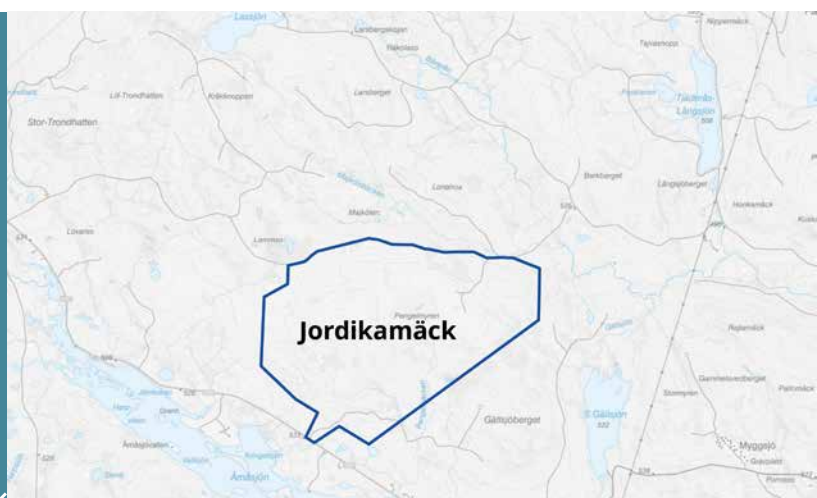

3

Bilder från invigningen av besöksparken.
1. Länshövding Helena klipper bandet. 2. Besökare vid informationstavla. 3. Tal vid foten till ett av verken.

Vindpark Jordikamäck

- Projektfas: Tillståndsansökan inlämnad till Miljöprövningsdelegationen på Länsstyrelsen. Ansökan kungörs efter eventuella kompletteringar.
- Potentiell storlek av vindkraftspark: Maximalt 10 vindkraftverk
- Effekt per verk: 8 MW (beräknad)
- Effekt totalt: 80 MW (beräknad)
- Årlig produktion: 27 GWh/vindkraftverk
- Totalhöjd: 280 m (till översta vingspets)
- Driftstart: År 2030-2035. Då bedöms elnätet var förstärkt

Vindpark Noppikoski

- Projektfas: Tillståndsansökan inlämnad till Miljöprövningsdelegationen på Länsstyrelsen. Ansökan kungörs efter eventuella kompletteringar.
- Potentiell storlek av vindkraftspark: Maximalt 57 vindkraftverk.
- Effekt per verk: 8 MW (beräknad)
- Effekt totalt: 456 MW (beräknad)
- Årlig produktion: 25 GWh/vindkraftverk
- Totalhöjd: 280 m (till översta vingspets)
- Driftstart: År 2030-2035. Då bedöms elnätet vara förstärkt.

Hej...

Felicia och Nicolina!

Orsa Besparingsskog sponsrar årligen ungdomsidrott. Möt Felicia och Nicolina, två glada skidskyttetjejer med rötter i Orsa.

Namn: Felicia Lindqvist

Ålder: 28

Sport: Skidskytte

Koppling till Orsa: Familj som bor här. Mormor och morfar har även drivit en restaurang här en gång i tiden!

Hur ser en vanlig dag ut för dig? Oftast dubbla träningspass, vanligtvis med skytte inkluderat på något av passen. Läser även ekonomi så en liten stund med plugg blir det också!

Vilket är ditt bästa skidskytteminne? På en tävling i Österrike när jag sköt fullt i sista stå, går ut som nummer två men lyckas gå om och vann min första IBU-cup.

Namn: Nicolina Lindqvist

Ålder: 26

Sport: Skidskytte

Koppling till Orsa: Har tillbringat de flesta somrar här i närheten som liten, och nu bor även familjen här. Så det blir en hel del besök hit nu förtiden!

Hur ser en vanlig dag ut för dig? De flesta dagar tränar jag två pass om dagen. Däremellan klämmer jag även in en del plugg och annat som behöver fixas. På en vilodag hittar jag gärna på nåt kul, helst utomhus!

Vilket är ditt bästa skidskytteminne? En sjukdom tätt inpå årets rullskidskytte-SM ställde till uppladdningen och jag var därför osäker inför tävlingarna. Jag fick en överraskning när jag fick höra på spurtvarvet att jag tack vare bra skytte låg på andra plats, som jag sedan lyckades hålla in i mål.

Nyanställda inom organisationen

I detta nummer träffar redaktionen vår nya vägmästare, Lisbeth "Pippi" Gunnars och vår nya snickare, Emil Flink.

Cecilia Forslund

Cecilia Forslund

Det är en ganska varm dag i augusti när jag får följa med Pippi, som hon vill kallas, ut på vägnätet för att inspektera arbetet som utförts med att byta ut vägtrummor. Vi kör bil i några minuter utanför Orsa och hamnar på platsen där maskinerna håller till.

Vad var det som lockade dig att söka till Orsa Besparingsskog?

Pippi inspekterar gamla vägtrummor. Denna trumma behöver bytas.

– Jag tycker det var intressant att få jobba i en organisation som gör mycket för bygden och så tycker jag vägar är intressant! Jag är också uppvuxen i Orsa och har tidigare arbetat på kommunen, vilket har ett samband. Jag kände mest till bynätverket och inte vägarna ute på "storskogen", så det är spännande att lära sig nu.

Vad har du för arbetslivserfarenhet?

– Jag har jobbat mycket inom bygg, men har samlat på mig många olika erfarenheter genom åren. Allra senast hade jag anställning på Mora Orsas gemensamma bygg- och miljöförvaltning som byggnadsinspektör. Parallellt med det vanliga jobbet har jag mellan 2004–2020 arbetat som deltidbrandman,

Pippi pratar med entreprenörerna.

från 2007 som styrkeledare, här i Orsa.

Kan du kort beskriva ditt arbete?

– Övergripande ansvaret för byvägar och Jordägarvägarna att de fungerar och är säkra för sitt ändamål, det vill säga drift, skötsel och planering av större åtgärder. Jag har dessutom kontakten med de som använder vårt vägnät, jordägare i stort och smått och så klart de som utför arbetena åt oss.

Vad behöver man för utbildning och erfarenhet för att jobba med det du gör?

– Erfarenhet av hur vägar byggs/byggs, man får inte glömma bort hur läget i naturen och väder påverkar liksom materialet i vägkonstruktioner. Viktigt är att vara lyhörd för historien och förstå hur och varför man byggt vägarna förr. Man har inte transporterat material i den omfattning vi gör nu, likaså inte heller haft så stora krav att vägarna alltid skulle vara farbara och definitivt inte med så tunga fordon som vi använder idag. Ekonomi, så vi använder pengarna så klokt som möjligt.

Har du hunnit hitta något favoritställe?

Brandtornet på Pilkalampinoppi har en fascinerande utsikt!

Jag har träffat Emil ett antal gånger under året som gått. Vår första kontakt var när jag behövde hjälp att ordna ben till stockar som skulle vara med i vår montertävling på Orsa Expo. En annan gång hälsade jag på Emil när han renoverade en bro ovanför Lillhamra. De delägare som deltog på delägardagen kunde se Emil under en annan bro, där han var i färd med att reparera den underifrån.

Vad var det som lockade dig att söka till Orsa Besparingskog?

– Att få jobba på hemmaplan och att vara i skogen och jobba.

Vad har du för arbetslivserfarenhet?

– Jag har jobbat inom byggbranschen i arton år, både i Sverige och Norge. Jag har utfört diverse snickerier, mycket tak- och golvläggning. Dessutom gjort lite andra saker; byggt lite

båtar och jobbat inom industrin i ett par år.

Kan du kort beskriva ditt arbete?

– Jag gör allt möjligt, har satt upp slogbod, renoverar broar, bygger serverrum med brandvägg nere i källaren, renoverat vattenhjulet på Råbergskvarn. Jag fixar diverse saker på uthyrningsstugor. Det är väldigt olika och det är kul när man ser framstegen.

Vad behöver man för utbildning och erfarenhet för att jobba med det du gör?

– Man behöver kunna lite av det mesta; snickra, mura, svetsa och timra. Jag har gått industriprogrammet med träinriktning. Lite kurser i efterhand. Det är att jobba som ger en erfarenhet, kurserna är som en teoridel och sedan får man arbeta för att använda det i praktiken.

Har du något favoritställe på Orsa Besparingskogs marker?

– Jag har några hemliga favoritställen där jag brukar jaga. Men om jag ska nämna något är det Finnberget.

Emil ska stabilisera grunden under bron. Det gäller att hålla sig ovanför ytan!

Emil arbetar som snickare.

Ny skoterkarta över Orsa Besparingskog

Cecilia Forslund

Camilla Staffan, Pascal Dechring

Orsas skoterklubb har under det gångna året, tillsammans med Orsa Besparingskog, skapat en skoterledskarta med fokus på besparingens leder uppe ”på skogen”. Kartan är under finjustering i skrivande stund, men kommer att finnas tillgänglig under vinterhalvåret. Orsa skoterklubb har sladdat och underhållit leder, samtidigt som de sparat lederna med hjälp av utrustning från Orsa Besparingskog. För mer information, vänligen hör av dig till oss eller till skoterklubben!

Lillhamrasjön är en stuga belägen med sjön precis runt knuten. Ta dig ut på sjön för att pimpla eller basta i den vedeldade bastun med sjöutsikt.

Rum: 1 rum och kök

Sängplatser: 4

Detaljer: Gasolspis, braskamin med kassett, ledljus och stearinljus, utetoalett. Inget vatten i stugan. Medtag egna lakan och handdukar.

Pris: 2600 SEK/vecka, 550 SEK/dygn

Hyr stuga på skogen - vintertid!

Oftast, när tankarna går till att hyra stuga handlar det om sommaren. Men visste du att det finns tre stugor på besparings-skogen som även hyrs ut vintertid?

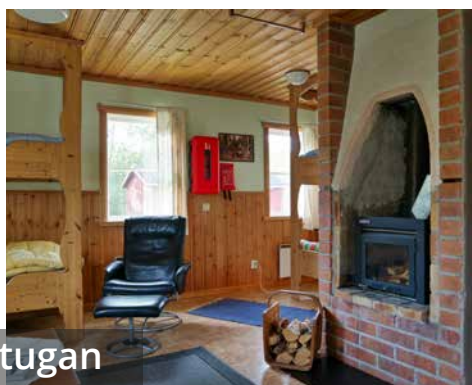
Skanna QR-koden för att komma till stuguthyrningen på vår hemsida

Björnstugan

Fiskestugan

Skogsexkursion på Orsa besparingsskog för 100 år sedan

Exkursionsdeltagarna fotograferade i tidskriften Skogvaktaren, 1922.

I tidskriften Skogvaktaren, utgiven i november 1922, redogörs för en skogsexkursion på Orsa besparingsskog. Det var Dalarnas Skogvaktarförbund som höll sitt i årsmöte i Orsa. Första dagen upptogs av exkursion uppe på besparingsskogen, omkring Kvarnberg och Noppikoski. Dag två ägnades åt årsmötesförhandlingar i Orsa. Exkursionen leddes av besparingsskogens förvaltare Gustaf Kolmodin. I exkursionen deltog ett 50-tal skogvaktare samt länsjägmästare W. Dybeck, Falun.

Rune Dehlén

Arkivbilder, Rune Dehlén

Färd upp till besparingsskogen

Tidigt på morgonen, i strålande sommarväder, ägde starten rum från järnvägshotellet i personbilar, lastbilar och motorcyklar. Vid Delåsen, inne på besparings-skogen, stannade alla fordon. Utgångspunkten för exkursionen var nådd efter en uppfriskande färd.

Exkursionen inleddes med att förvaltare Gustaf Kolmodin

redogjorde för storskiftet och besparingsskogens tillkomst. Totalt erhöll besparingsskogen en landareal, inom Orsa socken och Hamra kapellag, av 69 258,66 hektar. Kolmodin redogjorde också för hur skogen indelades i 76 försäljningsblock. Till Voxnans vattendrag stämplades alla träd med en diameter som översteg 13 tum i brösthöjd och till Dalälven

alla träd med en diameter grövre än 14 tum. Som brösthöjd räknades 5 fot ovan mark, vilket är ungefär 1,5 meter.

Därefter besågs en år 1914 utförd vacker kultur. Varje planta hade stöttats med 3 pinnar till skydd mot gråbarrsjukan och kreaturstramp. Detta system visade sig dock bli lika dyrt som att inhägnat hela området. Därefter

Jägmästare Gustaf Kolmodin, Förvaltare på besparingskogen 1910 – 1941

Gamla skogvaktarbostället i Kvarnberg. Foto Rune Dehlén

besågs ett försöksfält anlagt av Svenska mosskulturföreningen på den s.k. Delåsmyren, där odling av våra sädeslag företagits. Försöksfältet låg för närvarande i vall. Jägmästare Kolmodin hävdade att även Orsa besparingskog hade möjligheter att upplåta mark för kolonisering.

Fortsatt färd mot Kvarnberg

Efter vägen besågs ett vackert granbestånd. Kolmodin upplyste att de vackraste bestånden på besparingskogen fanns där berggrunden utgjordes av porfyr. På så stor höjd som 700 m över havet fanns vacker granskog med ända till 20 m höga träd.

Under besök på en privat skogsägares mark utspann sig en diskussion om marbuskarnas vara eller icke vara, om de borde stå kvar och växa ut till pappersved, eller om de borde röjas bort för att lämna plats för nyplantering. Man enades om att marbuskarna på denna plats skulle bort. Länsjägmästare Dybeck framhöll att marbuskarna inte borde dömas över en kam, utan vore det klokast att i varje särskilt fall bedöma deras existensberättigande.

Framme i Kvarnberg

I Kvarnberg togs skogvaktarbostället i skärskådande. Skogsförvaltaren upplyste om att i skogvaktarens löneförmån ingick 2 rum och kök jämte 2 rum avsedda för tillfälliga besökande. Vidare ingick ladugård för 2 kor och tillhörande odlad jord eller kontant ersättning därför.

Nu vidtog en halvtimmes rast, varunder deltagarna bjöds på förfriskningar. Efter denna lämnade jägmästare Kolmodin en mycket intressant redogörelse över brandbevakningen på besparingskogen. Med tillhjälp av stora graderade skivor, uppsatta i de olika brandtornen, telefon, och generalstabskartor kunde en skogselds läge genast bestämmas och nödvändiga åtgärder för eldens släckning vidtagas.

Vandring mot Noppikoski

Från Kvarnberg begav man sig efter den s.k. gamla kyrkvägen upp över Kvarnberget. På krönet hade man den härligaste utsikt över besparingskogen. I öster kunde man se de stora skogarna mot Porraslampi och Jussinjärvi, i norr mot brandtornet på Pilkalampinoppi samt längst i nordväst

mot Hamra kronopark och berget Werranperanmäki.

Utkomna på besparingskogen passerades en gammal svedja, där finnarna svedjat upprepade gånger för erhållande av rågskördar. Det visade sig hur utarmad marken blivit genom den upprepade bränningen. Skogens tillväxt var ytterst obetydlig. Meterhöga granar voro ända upp till 70 år gamla. Tallskogen visade dock en något bättre tillväxt. Försök hade gjorts med gallring av beståndet och gödsling av marken med kalk o.d. Kostnaden för beståndets förbättring på konstlad väg hade emellertid blivit allt för höga.

Man vandrade vidare till ett granbestånd som stämplats år 1912. Skogsförvaltaren kom nu in på en synnerligen intressant detalj; röta förorsakad av toppbrott. Är trädets toppdiameter över 4 tum sprider sig rötan snabbt ner i stammen. Därför bör man vid stämpling akta sig för att kvarlämna träd med snöbrott, där diametern vid snöbrottet är högre än 4 tum.

Under fortsättning av färden påvisades stubbar efter ett bestånd, som varit angripet av barkborrar, vilka dock hejdats i

sitt förstörelsearbete genom trädens fällning samt utläggande av fångsträd. Skogsförvaltaren lämnade därefter en del upplysningar angående rön som gjorts vid barkborrharnas bekämpning. De fångades med både liggande och stående fångsträd. Var väderleken rå och kylig höll de sig barkborrharna till marken vid svärmningen och angrep liggande fångsträd. Var väderleken varm, slog de sig till i trädens toppar och då kom de stående fångsträden till nytta. Sedan redogjordes för hur stående fångsträd ställdes och behandlades. Vid utskjutande uddar i hyggeskanterna barkas i juni eller juli månad en del granar. Vid svärmningen angrep barkborrharna med förkärlek dessa och då gällde det att se till att i rätt tid få dem avverkade, i annat fall odlade man skadeinsekter i stället för att bekämpa dem.

Strax därpå blev man i tillfälle se, huru på en kolbotten rikligt med granplantor uppkommit, trots att kringstående träd voro så gamla, att man kunde vara frestad att tro att de ej skulle kunna lämna grobart frö.

Under den fortsatta vandringen i skogen kom så deltagarna till ett med rönn-, asp- och björkuppdrag besatt hygge. Här framhöll skogsförvaltaren det fördelaktiga i att söka få upp lövskog på mager mark. Lövavfallet gödslade marken och inom kort infann sig barrskog. Framhöll att hela sista delen av den väg som deltagarna passerat har varit så belamrad med torrskog och vindfällerna, att man knappast kunde gå fram. Stämpling hade där skett, varvid även små dimensioner medtagits. Trakten var nu efter avverkningen och kultivering

försedd med fullgod återväxt.

En för 50 år sedan av skogseld härjad tallskog besågs. Drivning hade utförts 1911—12, riset samlats i högar och antänts. Man iakttog huru lövskog uppstått på brandfläckarna. För övrigt voro såväl kultiverade som självsådda plantor frodiga och såg lovande ut. Diskussion uppstod om bränningens berättigande. Länsjägmästare Dybeck förkastade bränningen av ris i högar, ansåg att det vore en god markvårdsåtgärd att icke risbränna, utan låta det förmultna å hygget. Men om det vore av den myckenhet att löpbränning kunde ske, vore ju även detta till nytta för marken. Dock med urskiljning av mark.

Efter dryga 6 timmars vandring anlände sällskapet till Noppikoski klockan 5 på e.m. Här bjöd skogsförvaltaren Kolmodin frikostigt på kaffe och smörgåsar. Dagen till ära var flaggan hissad på gården och kaffebordet prytt med de vackraste blommor.

Noppikoski, namnet är finskt liksom övriga benämningar på berg och bäckar på besparings-skogen, är beläget nedanför berget Noppimäki, där landsvägen mellan Orsa och Loos går över Ore älv. Innan Orsa—Härjedalens järnväg kom till stånd med järnvägsstationerna Älvho och Lillhamra, vilka bägge äro belägna på besparings-skogen, var Noppikoski centralpunkten på det stora skogskomplexet. I nedre våningen är inrymd bostad för skogsvaktaren, kontorsrum samt rum för skogsförvaltaren. Övre våningen upptas av rum för telefonväxel, bostadsrum för telefonisten, två gästrum samt en större hall. Läget är synnerligen vackert med bergen i bakgrunden, älven och forsen endast några meter från gårdsplanen.

Exkursionen fortsätter mot Tallsjön

Efter en timmes stärkande rast ställdes färden över Älvbron, där

Herrgården i Noppikoski

de ståtliga vattenfallen besågs. Efter Torkåsvägen fick man se vacker självföryngring, ävensom skogbesädda områden. Exkursionens ledare redogjorde sedan för huru markens torrläggning utfördes på besparingskogen. Först upptogs avloppsdiken, sedan fick trakten ligga en tid, tills man bättre kunde se de ställen där de övriga dikena skulle läggas. Man kunde då få förlägga dem på platser där man minst annat. Påvisade den s.k. fjärrverkan av en rätt utförd dikning. Doseringen å dikena var i allmänhet 1:0,6. Så stor lutning på dikesväggarna som 1:1 vore i de flesta fall onödig.

Från Torkåsvägen ställdes kosan till Tallsjöbäcken, där deltagarna blev i tillfälle att bese ett av skogsförvaltaren uppfunnet markberedningsredskap, s.k. kultivator. Plogen demonstrerades och syntes fungera alldeles utmärkt.

Vid Tallsjöbäcken väntade motorfordonen. Före avresan

framförde Dalarnas skogvaktarförbunds ordförande Carl Persson från Kilafors förbundets tack till skogsförvaltaren för den utomordentligt lärorika och trevliga exkursionen. Därpå utbringades ett fyrfaldigt leve för honom. Skogsförvaltaren tackade för det intresse och den uppmärksamhet som visats under dagens lopp samt framhöll den duktiga skogvaktarekårens värdefulla insats i arbetet på besparingskogen.

Från Tallsjöbäcken ställdes nu färden med fordonen till Noppikoski, där skogsförvaltaren återigen frikostigt bjöd på kaffe med dopp. Länsjägmästare Dybeck var på grund av den långt framskridna tiden ej i tillfälle hålla sitt utlovade föredrag, men inbjöd i stället förbundets medlemmar att nästa år hålla sitt årsmöte i Rankhyttan i samband med en 3 dagars exkursion, anordnad av länets skogsvårdsstyrelse, och hoppades då få bättre tillfälle att hålla

föredrag. Förbundets ordförande tackade länsjägmästare Dybeck för inbjudningen, varpå ett fyrfaldigt leve utbringades för honom.

Klockan halv 9 startades återfärden till Orsa, dit ankomsten skedde vid halv 11-tiden på kvällen. Gemensam supé intogs på järnvägshotellet under den allra bästa och angenämaste stämning. Samtliga skogvaktare voro ense om att dagens exkursion varit både trevlig och lärorik samt att en bättre exkursionsledare än skogsförvaltaren Kolmodin knappast kunnat uppbringas. Man hade nu blivit i tillfälle att se en del av det förråd, varifrån en av Sveriges rikaste landskommuner hämtar sin förmögenhet. Det måste vara en stor lycka för den ortsbefolkning som en god försyn och en framsynt överhet beskärt så rikliga hävor, som rätt använda måste skapa lycka och välstånd inom samhället.

Kolmodins hästdragna kultivator.

Boken om Orsa besparingskogs

moderna historia

Orsa Besparingsskog har ett nytt bokprojekt på gång. Denna bok kommer att handla om Orsa Besparingskogs moderna historia och den som fått äran att skriva är ingen mindre än Jan ”Janne” Bäckman.

Cecilia Forslund

Julius Aspman

Janne Bäckman är en pensionär ”med hur mycket som helst att göra, men jag bestämmer själv” enligt hans egna ord. Hans arbetslivserfarenhet är lång, han startade som journalist för Dalademokraten och gick sedan över till Mora Tidning. Sedan bytte han inriktning och började arbeta för Radio Dalarna. Han har också arbetat som informationssekreterare på Dalarnas Riksförbund samt som utredare. Nu bor han i Hansjö och är pensionär, men Janne trivs att

göra saker, uppleva saker. Bland annat har han butiken Bäckmans Trivialiebutik, anordnar Beatlesresor till England och skriver olika texter i projekt vid sidan av.

Lokalhistoria har alltid varit ett av hans största intressen tillsammans med musik. Han berättar lite om sin härkomst:

– Min farfar var rallare och kom hit via järnvägen. Han träffade min farmor längs vägen och kring 20-talet bosatte de sig här. Min pappa föddes i Gråtbäck, av alla ställen, och jobbade i skogen när han blev äldre. Min mormor och morfar kom också utifrån men från Luleå. Morfar blev stationskarl här i Orsa, och de bosatte sig här. Först bodde de i Fågelsjö men hamnade i Orsa tillslut. Man skulle ju kunna tro att jag också skulle hamna i skogen eller på rälsen, men så blev det inte. Jo, en gång blev jag nästan skogsägare, fast av misstag! Vi skulle dela upp min mosters fäbod och missade att det hörde till skog. Som tur var upptäckte vi det i tid och kunde ordna upp det.

Att skriva en bok om Orsa Besparingskogs moderna historia ser han positivt på.

– För mig känns det som ett riktigt hedersuppdrag, det är ett drömprojekt för mig. Jag är beredd att skriva om detta och jag är mer nog än vad jag tidigare varit. Jag tycker att det är viktigt att det blir bra.

Boken kommer att handla om Orsa Besparingskogs historia från ca 60-talet och framåt.

– Ja, jag tycker att det är viktigt att få med alla

de senaste tillskotten, till exempel plantskolan och dess historik. Dessutom är det intressant att läsa om ämnen som man idag ser som helt självklara, inte var det då. Till exempel när förbudet att använda kemikalier i skogsbruk trädde i kraft vid den senare delen av 60-talet, då såg man det som ett hot. De visste ju inte då hur skadligt det var och man hade nog fortfarande effekten av dimensionsavverkningarna i minnet, där de i efterhand fick stora problem med granbarkborre.

Som intresserad i lokalthistoria tänkte Janne att han mest skulle vara intresserad i de bitarna, men så blev inte fallet.

– Jag trodde att det skulle bli mest intressant att forska i och läsa om kulturarv, men det är faktiskt utvecklingen av skogsbruket som varit mest intressant. Det är jättespännande att jämföra olika tidsepoker.

Säger han, och fortsätter:

– Från början delade jag nog den allmänna bilden av besparingskogen – kanske lite trög och ineffektiv organisation med långa stämmor. I själva verket händer det massor och besparingskogen har många gånger legat i framkant i mycket, men inte berättat om det annat än på stämmorna. Jag tror också att många inte vet rollen som Orsa Besparingsskog haft i Orsas historia, man kanske bara känner till ”skogsbolagssidan”. Besparingen har dock ett uttalat syfte att bidra till samhällsutvecklingen lokalt.

Det som varit svårast har varit de specifika orden inom skogsbruket.

– Jag som har vänner inom skog känner ju till dem, men detta är ju en bok som allmänhet också ska läsa så jag kanske får skriva en ordlista också.

Från början var tanken att boken skulle vara tryckt och klar till jul, men så blir inte fallet.

– Jag tror att jag kommer ha ett första korrektur klart till jul, men eftersom jag vill göra boken noggrant tar det längre tid än planerat.

Biodiversitetskrediter

Aleksandra Holmlund, doktorand vid Institutionen för skogens ekologi och skötsel på SLU, har under våren drivit ett pilotprojekt om biokrediter som Orsa Besparingskog varit en del av.

Sedan presentationen om biokrediter i förra numret av Jordägaren har de första biokrediterna sålts – till Swedbank. Totalt handlar det om 11 hektar och 91 biokrediter. Löptiden för avtalet är 20 år. Vart femte år ska en naturvårdsinventering utföras. För Orsa Besparingskogs del blir det nu att utföra de naturvårdsåtgärden som blivit avtalat.

Skogen runt Orsavalampi är en del av biokreditsområdet. Den översta är Orsavalampi.

Omvärldsbevakning

med Sveriges Allmänningsskogars förbund

Den här hösten är verkligen intensiv med många spännande aktiviteter för Sveriges Allmänningsskogars Förbund. Vi har kastat oss in i flera nya och återkommande arbetsuppgifter som har stor inverkan på våra medlemmars verksamhet i Dalarnas besparingsskogar. Här är en sammanfattning av några av de höjdpunkter vi har upplevt under den senaste tiden.

Nicklas Samils

Kola Productions

Förbundsstämman 2023

Vi höll vår förbundsstämma i Gällivare den 27:e augusti, och det gläder oss att nästan alla medlemmar närvarade. Ert engagemang och deltagande i vårt arbete är mycket uppskattat och värdefullt. Under stämman med dess följande dagar och kvällar delades många åsikter och synpunkter, vilket är avgörande för att vi ska kunna bedriva ett levande och effektivt arbete. Genom ert engagemang kan vi fortsätta att utveckla och förbättra vår organisation och vårt arbete. I Pajala besökte vi multiskadad tallskog. Denna skog har drabbats hårt av en kombination av törskatesvamp och älgbete och denna komplexa skadesituation försvåras av att tall är det dominerande trädslaget i området. Det är en svår prövning att hantera ett bestånd där det dominerande trädet angrips och dör och besöket i den multiskadade skogen gav kanske många en djupare förståelse för de utmaningar som det nordliga skogsbruket kan drabbas av.

Samma dag besöktes även Kengis bruk vid Torneälven i Pajala. Detta bruk, som startade på 1600-talet, var en gång världens nordligaste järnbruk. Det ägs dock sedan 1800-talet av släkten

Sohlberg, som även är aktiva inom Pajala Allmänningsskogs styrelse.

Regeringsuppdrag

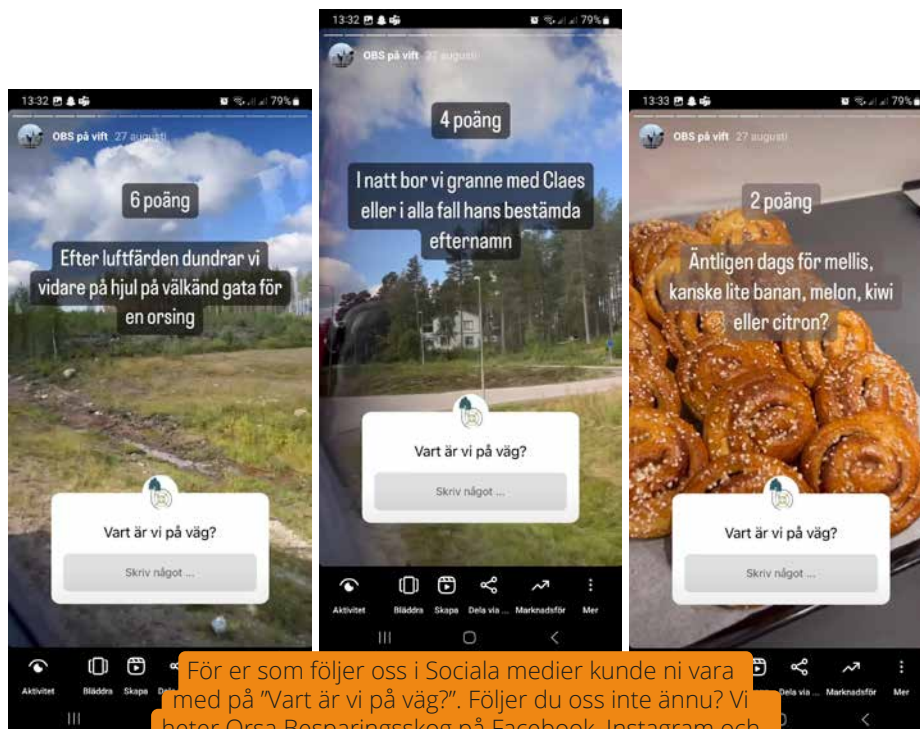
Gällande de näringspolitiska uppdragen så har förbundet arbetat med sju olika regeringsuppdrag som är av stor betydelse för skogsbranschen. Dessa uppdrag sträcker sig över flera områden, inklusive artskydd i skogen, formellt skydd av skog, naturnära skogsbruk, hållbar tillväxt, digitala kunskapsunderlag och beskattning vid skydd av skog. Deltagandet i dessa uppdrag har krävt mycket tid och engagemang, men de är av central betydelse för den framtida skogspolitiken och kommer att påverka hur skogen i Sverige förvaltas och skyddas. I synnerhet då regeringsuppdragen i slutänden kommer utgöra grunder för myndighetsbeslut.

Expertis inom miljömål

En viktig utveckling är att vi nu ingår som experter i Miljömålsberedningen, en statlig utredningsgrupp som arbetar med att föreslå åtgärder för att uppnå de miljömål som Sveriges riksdag har fastställt. Vi har en specifik uppgift inom beredningen, nämligen

att bidra till en strategi för hur Sverige ska uppfylla sina åtaganden inom biologisk mångfald och netto-upptag av växthusgaser (LULUCF) enligt EU:s krav. Här kommer det vara av stor vikt att framhålla och försvara besparingsskogarnas annorlunda förvaltning som till stor del baseras på så kallad överhållning, vilket innebär att skogen får stå längre än rikssnittet. Det finns många andra intressenter som talar sig varma kring denna form av förvaltning i teorin, men de få aktörer som ägnar sig åt överhållning får ofta i praktiken problem vid slutavverkning eftersom denna metod kan leda till att naturvärden gynnas mer än då skog avverkas vid ett tidigare skede. För förbundet är det viktigt att besparingarnas förvaltningar kan fortsätta förvalta enligt plan, för sina delägars skull och inte minst för naturens skull, utan att externa intressen inskrider och stoppar ett mer skonsamt och långsiktigt skogsbruk mot bättre vetande.

Sammanfattningsvis har den här hösten varit fylld med utmaningar och möjligheter för förbundet. Vi fortsätter att arbeta hårt och är tacksamma för ert stöd och engagemang under det fortsatta arbetet.

För er som följer oss i Sociala medier kunde ni vara med på "Vart är vi på väg?". Följer du oss inte ännu? Vi heter Orsa Besparingsskog på Facebook, Instagram och LinkedIn.

Uppföljning

Naturvårdsbränning vid Råberget

I år blev den av – naturvårdsbränningen intill Råberget. Denna gång blev vi inte överraskade av regn utan kunde fullfölja bränningen. Det blev även reaktioner i sociala medier, bränningsledare Lars "Ampe" Ambrosiusson svarar på kommentarer.

Cecilia Forslund

Cecilia Forslund

Torra marker har historiskt sett brunnit med jämna mellanrum vilket medfört att gynnsamma livsförhållanden för olika brandberoende växter och djur kunnat uppstå. Idag brinner markerna sällan och dessa arter har blivit alltmer sällsynta. Det är därför en viktig naturvårdsåtgärd att utföra naturvårdsbränningar.

Orsa Besparingsskog utför eller anlitar externa för att utföra naturvårdsbränningar och det ingår som en aktivitet kopplat till vår PEFC-certifiering. Certifieringen visar att vi arbetar för ett hållbart skogsbruk vilket innebär att företaget tagit hänsyn till miljö, produktion och sociala värden. För att vara PEFC-certifierade behöver Orsa Besparingsskog som har ett fastighetsinnehav över 5000 hektar sammanhängande produktiv skogsmark, bränna en viss areal.

Orsa Besparingsskog har ett naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen i Gävleborg för området kring Råberget. Vi har överlätit ansvaret över platsen till dem och de bestämmer vad som ska göras i området – i 49 år. Mats Karlsson, skogsskötselchef, har anlitat Skogsstyrelsen i Mora för att utföra själva bränningen och efterbevakningen har vi själva tagit hand om.

För att få en bättre inblick i naturvårdsbränningen vid Råberget har redaktionen intervjuat

Lars Ambrosiusson, skogskonsulent vid Skogsstyrelsen i Mora och bränningsledare vid Råbergets naturvårdsbränning.

Hur har bränningen vid Råberget gått? Den blev abrupt avslutad 2020 då det började regna.

– Det har gått bra, först trodde jag att mortaliteten varit högre än förväntat men så är inte fallet. Den ligger på ca 25% och man brukar sikta på ungefär 20%. Det är också jättesvårt att styra, det är mycket som spelar en stor roll – vädret framför allt. Dödligheten i en vild brand i ett naturlandskap är väldigt olika från gång till gång, allt mellan 0–100% förekommer. Råberget har varit en av de svårare bränningarna, med ganska få naturliga gränser (vatrendrag). Vi tog det lugnt men det blev ändå en hög intensitet på bränningen. Det var cirka 20 hektar. Den gamla bränningen på bara några hektar märktes inte av alls under denna bränning, eftersom den låg strax utanför årets bränna.

Vi fick några reaktioner i sociala medier när vi postade inlägget om den pågående naturvårdsbränningen. Vi går igenom frågorna som uppkom:

Fundering:

Huvudkläckning av tjäder o orre sker dom två första veckorna i juni då bör det vara FRID i skogen

Gilla Svvara Dölj 14 v

Ampe svarar:

Efter bränningen blir det en öppnare och ljusare miljö där tjädrarna trivs bättre. Området vi bränner är dessutom ett väldigt litet område med några få fåglar, de flesta flyttar på sig under förberedelserna dagen innan själva bränningen.

Bild: En del av brandområdet.

Fundering:

Ar de inte lite väl riskabelt att elda när de är så torrt i skogen och när de blåser såpass på dagarna 😞

Gilla Svvara Dölj 14 v

Ampe svarar:

Om det blåser från rätt håll är vindstyrkan inte så betydelsefull. Däremot anpassar vi tändningen efter vindriktningen. Bränningsledaren, i detta fall jag, måste följa prognoserna noga. Vi använder oss av en tjänst där vinden syns tydligt och där man kan utläsa var "huvudriktningen" är. Om det till exempel är vindstilla eller att det blåser från flera olika håll, då tänder vi inte alls. En jämn, stabil vind är det bästa. Angående att det är så torrt – det måste vara torrt för att elden ska kunna brinna. Jag brukar förklara marken i tre lager, precis som du har i en säng. Det översta, lakanet, är tunt. Det mellersta är bäddmadrassen, lite tjockare. Sedan har du den tjocka madrassen, den längst ner.

- Lakanet: Vid regn blir det blött men kan torka igen ganska fort.
- Bäddmadrassen: När det regnar tar detta lager längre tid på sig att torka. Ibland kan detta lager vara fuktigt, medan lakanet är torrt. Om man då tänder på och elden tar bara det översta lagret, kan detta bli väldigt farligt senare då glöden kan ligga kvar flera dygn senare, och kan blossa upp till en riktig eld om det börjar att blåsa. Både lakanet och bäddmadrassen ska vara torra vid naturvårdsbränningar, för att inte lämna kvar glöd och bränsle för elden.
- Den tjocka madrassen är sällan torr, den är alltid lite fuktig och ska vara det. Ett exempel när även detta lager var torrt var under branden i Västmanland 2014.

Fundering:

Eldningsförbud var de ja? 😞 märkligt val kan man tycka...

Gilla Svvara Dölj 14 v

Ampe svarar:

Vid naturvårdsbränningar ansöker man om dispens från eldningsförbudet, då det enbart är under dessa torra förhållanden som det är möjligt att utföra dem. Vi får dispens eftersom vi har en lång erfarenhet av naturvårdsbränningar, vi har bra utrustning och ett gott förtroende. Det händer dessutom att personalen från räddningstjänsten följer med oss för att lära sig.

Fundering:

Misstänker att de inblandade myndigheterna sagt ja inkl MSB och räddningstjänsten, så då måste det vara ok? Om inte, så kan man ju undra.

Gilla Svvara Dölj 14 v

Ampe svarar:

Det är dispens från eldningsförbudet som behövs, vilket vi fått via räddningstjänsten i den aktuella kommunen (Ljusdal).

Kort om Lars "Ampe" Ambrosiusson

Orienteringsnörd, i skogen både i jobb och på fritid, jagar – släppte sin 7e gråhund under sensommaren.

Arbetar: Har suttit 40 år i samma rum på Skogsstyrelsen i Mora, men i olika roller. I början arbetade jag med röjningar och planteringar men de senaste 20 åren har jag arbetat med naturvårdsbränningar och naturvårdsinventeringar.

Minnesvärt: Det är branden i Trängslet 2018, jag blev inkallad att bränna av en kant. Jag blev smickrad att de tänkte på mig.

Orsa Expo 2023

Under årets mässa hade vi en tävling i vår monter. Många har klurat och funderat medan några få kände igen prylarna på bordet utan längre fundering. Här kommer svaren:

Del 1

Planta 1 - Stam 2 (Tall)

Planta 2 - Stam 4 (Tall, Contorta)

Planta 3 - Stam 3 (Gran)

Stam 1, asp, var den som blev över.

Del 2

Pryl nummer 1 kallas för Christens höjdmätare och användes ungefär runt 1900-1950-talet när man mätte höjden på träd. Till sin hjälp hade man också en 5 meter lång stav.

Pryl nummer 2 är en Triplet bevattningsdysa och kommer från Tallheds Plantskolas bevattningssystem.

Pryl nummer 3 är en bandplatta från en skogsmaskin, dock var gissningen "dinosaurieben" väldigt roande vid genomgången av svaren.

Stort grattis till de tre vinnarna; 1. Richard Eriksson 2. Gustav Håmås 3. Sven-Erik Sjöberg.

Aktuellt & kontakt

Vinnare av teckningstävlingen i vårens nummer:
Signe, 13 år. Stort grattis!

Höststämman 22 november 18.00

Anmälan sker senast den 21 november klockan 16.00 till
Jordägarkontoret, 0250-55 26 00 eller via vår hemsida.

Tf. Skogsförvaltare

Jenny Lassis 0250-55 26 02

Ekonomichef

Jenny Lassis 0250-55 26 02

Ekonomiassistent

Gunilla Källbäck 0250-55 26 04

Skogsskötselchef

Mats Karlsson 0250-55 26 37

Skogsvårdsledare

Anna Thunell 0250-55 26 38

Produktion och virke, fiske

Magnus Lewenhaupt 0250-55 26 03

Vägmästare

Lisbeth "Pippi" Gunnars 0250-55 26 34

Nyttjanderätter och markfrågor

Sara Myhrman 0251-59 74 74

Jakt och Fastighetsskötsel

Anders Fräås 0250-55 26 05

Kommunikation och IT

Cecilia Forslund 0250-55 26 17

Jordägarbidrag

Fredrik Eriksson 0250-55 26 39

Beredskapsnummer väg

0250-55 26 07

TALLHEDS PLANTSKOLA

Robin Thalín 0250-55 26 15

Ordf. Allmäningsstyrelsen

Martin Moraeus 0250-55 26 26

Ordf. Jordägarnämnden

Tomas Hanser 070-26 85 807

E-postadresser: se hemsidan under
kontakt eller skanna QR-koden:

**Orsa
Besparingskog**

Växel: 0250-55 26 00
Kung Gustafs Väg 7, Box 55, 794 21 Orsa
www.orsabesparingskog.se

Utsikt från Pilkalampinoppi

Råbergskvarn

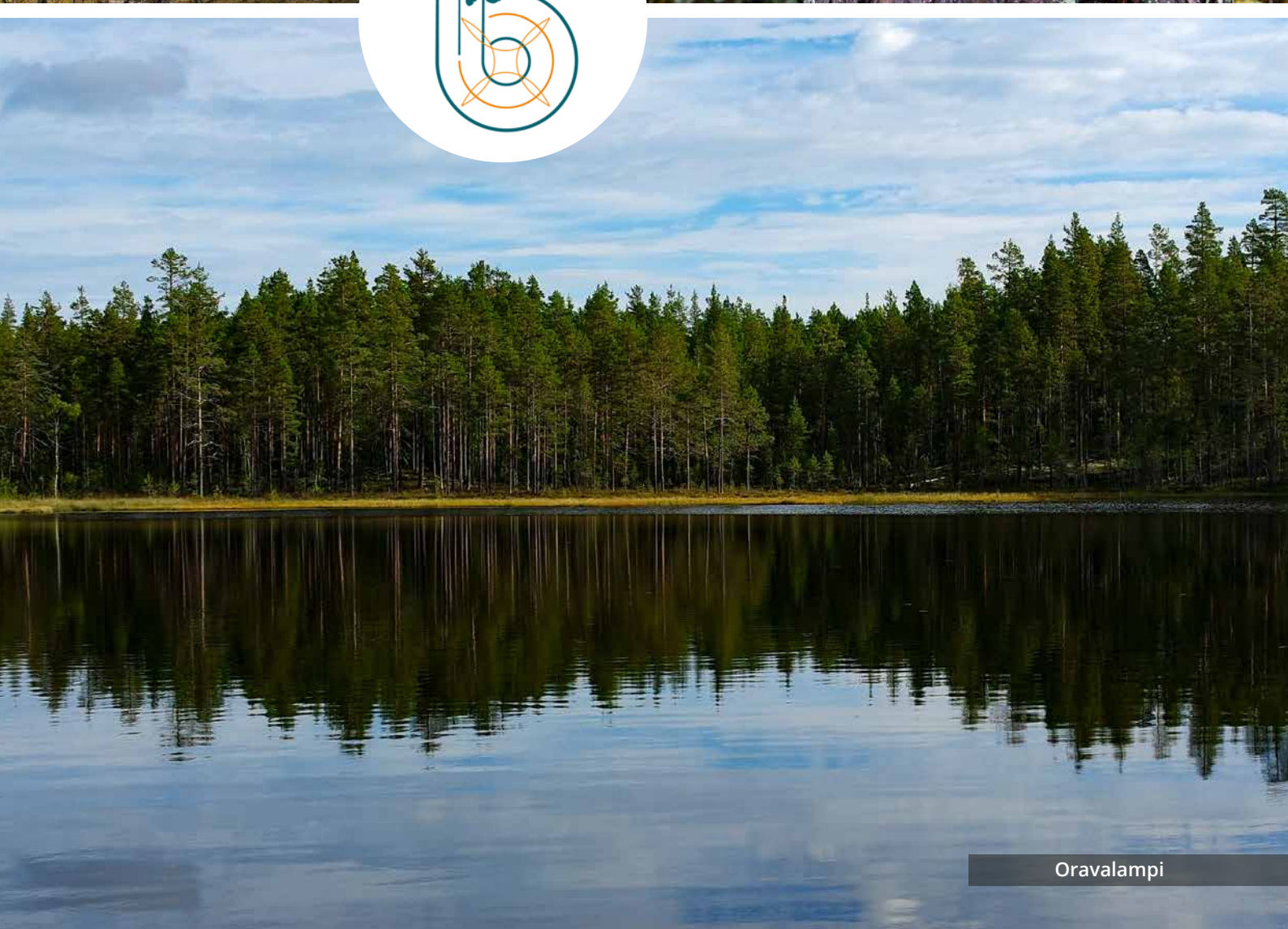

Värmdersåsen

Fastvuxen timmersax "på skogen"

Oravalampi

	PLATS FÖR LUCHEN PÅ DELÄGDAGEN	VANLIG NATUR-TYP I DALARNA	TIDSAN-GIVEN	↓	LOCK-ROP PÅ JAKT-HUND	DEN DIAR
	FÖRENAS MED NÖJE	AGNAS MED				
	ÄR FISKRIK					↓
	DUO		↙		SMILA	
	NATURLIGA KOL-SÄNKOR			↘	DEN-VÄXER VID VAT-TEN	↓
	VI SER BARA BRONS VÄGYTA, MEN DET ÄR VIKTIGT ATT ...	MÅSTE BETAS-LAS	BLÄS-TEN FAR!			
	BEHÖVS ÖFTA VID EXPERIMENT					
	OKOKT	HAR VI PÅ BANKEN				
	FRID-FULLHET		GAMMAL SKATT ESTLAND PÅ NÄTET			
	MONETÄR ÖVRE GRÄNS	PRAKTIK-KOMPLE-MENT HAR LOM			↓	PLATS FÖR FISKE OCH LOG!
						VAR JE DATOR HAREN
	FYLLER VI ALLA	HJÄLPER I NÖD		LINDFÖRS KAN MAN KÖPA SKOG FÅ		LUNDS UNIVER-SITET
		HÄNDA				
	BLOM-MANDE BERÖM		10 X 10 METER		SAGO-NALLE	
			TRÄSLAG			FÖRA UT PÅ MARK-NADEN
	KAN MAN FÖRSU-RADE SJÖAR	KAOLIN SÄLL-SYNT N ÖM DAL-ÄLVEN			LÖVTRÄD	
					NATRIUM	
	FÖRE EU DE TÄCKER MARKEN	LITEN SÄMLING SOM EN KLYKA	DUNGAR HAR VARIT EN KVIST			
	PLATS FÖR SKOGS-SM					
		RIKTNING	VATTEN-DRAG	GUSTAV ADOLF	GER INGEN RETUR	
		HÖR HIT!				
						NEGERAR FÖRE DETTA
	GÖR MAN PÅ ÄLG-FASSET				INNEHÄL-LER KÖT-TARNA	↓
	SOL-FLÄ-TAN	ANDRA TONEN		GAVELN		

Konstruktör: Ulrika Ressar, Solflätan